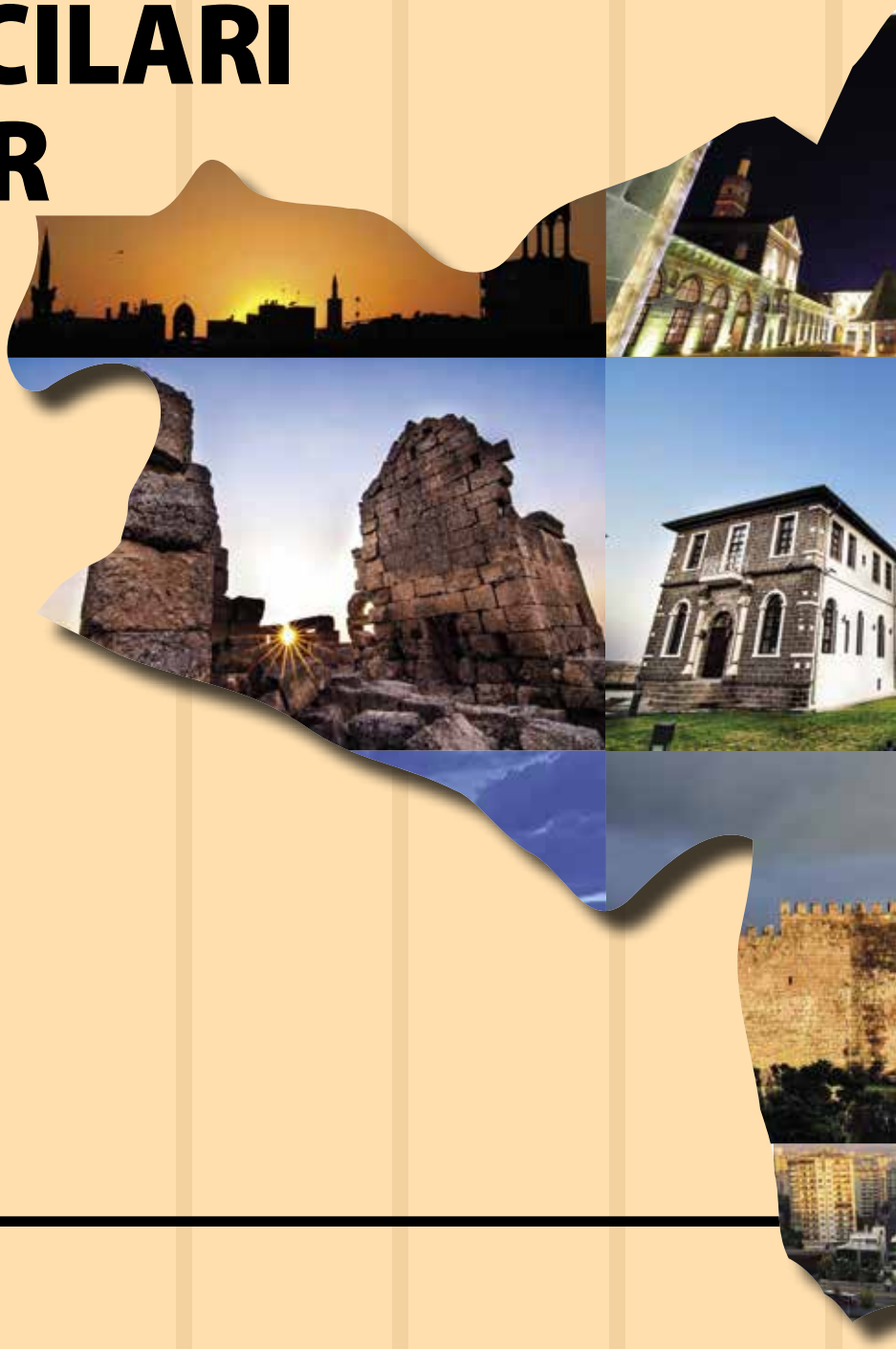
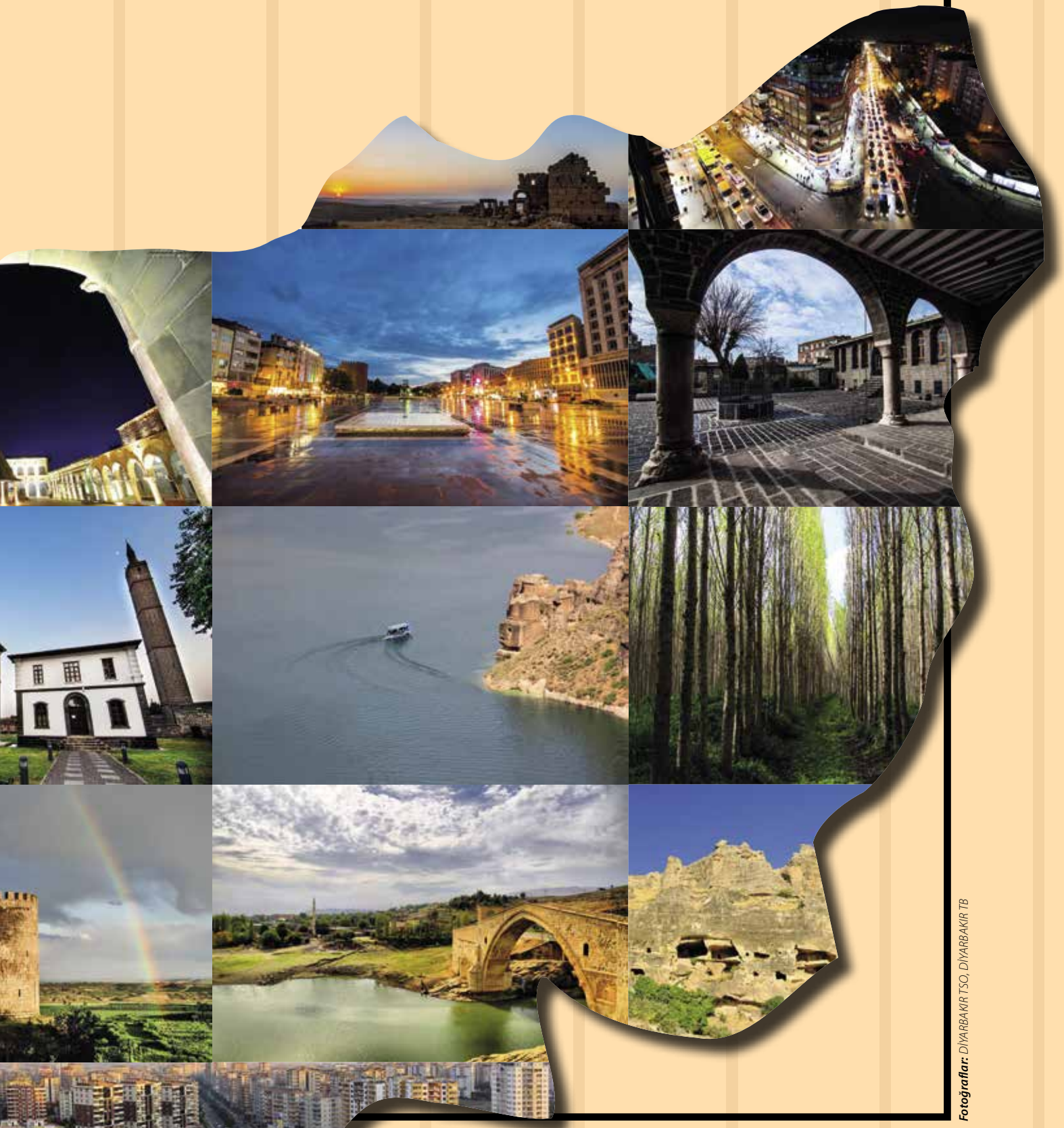
DİYARBAKIR

YENİ PROJELERİYLE YATIRIMCILARI BEKLİYOR

Bölgesel düzeyde önemli bir ticaret merkezi konumunda olan Diyarbakır, sahip olduğu lojistik imkân ve insan kaynağı ile pek çok marka ve ürünün bölgesel dağıtım üssü olarak hizmet veriyor. Kentin en temel sorunu ise hedef pazarlarında ve Türkiye genelinde mevcut algı ve imaj olarak gösteriliyor. Kent, yeni projelerle yatırımcı çekmeyi hedeflerken, mevcut algıların da değişmesi için çalışmalar yürütüyor.

Fotoğraflar: *DİYARBAKIR TSO, DİYARBAKIR TB*

“YEREL İŞLETMELERİMİZ İLE BİRLİKTE ORTAK YATIRIMLARA YÖNELDİK”

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Kaya, “Oda olarak bu dönemde yerel işletmelerimiz ile güç birliğini geliştirerek ortak yatırımlara yönelmiş durumdayız. Bu yatırımlardan biri Odamızın ve dört mermer fabrikamızın ortak olduğu atıl bir mermer tesisinin yeniden faaliyete alındığı yatırım oldu” dedi.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Kaya, Öncelikle Diyarbakır, sahip olduğu soyut ve somut kültürel miras ile yerel, kültürel zenginliği ve çeşitliliği ile farklılaşan bir kent. Bu kültürel çeşitliliğin korunması, sürdürülmesi ve ekonomiye kazandırılması temel çalışma alanlarımızdan biri” diye konuştu. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Kaya, sorularımızı şöyle yanıtladı:

Diyarbakır’ın ticari hayatını değerlendirebilir misiniz? Hangi sektörler öne çıkıyor?

Diyarbakır iş insanları Türkiye’nin her ilinde ürün ve hizmet ticareti yapıyor. Uluslararası alanda Ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere 80’e yakın ülkeye ürün ihracatı yapılıyor ve inşaat sektöründen iş insanlarımız Ortadoğu ülkelerine hizmet ihraç ediyor. Bölgesel düzeyde önemli bir ticaret merkezi konumunda olan Diyarbakır, sahip olduğu lojistik imkânlar ve insan kaynağı ile de pek çok markanın, ürünün bölgesel dağıtım üssü olarak da hizmet veriyor.

Diyarbakır sanayisinde temel sektörler; tekstil ve hazır giyim, gıda, mobilya, ana metal sanayi ve taş, toprağa dayalı sanayidir. Tekstil ve hazır giyim sektörlerinde son 10 yılda iplik tesisi ve hazır giyim tesisi yatırımları ile önemli bir üretim üssü konumunda. Sektördeki yatırımlar için alt yapı sağlanmış olup, istihdam destek ve teşvikleri ile yeni yatırımlar almaya hazır durumda. Tekstil ihtisas organize sanayi bölgesi 10 bin kişiye istihdam yaratacak şekilde kuruldu, yer tahsisleri yapıldı. Devam eden işletme yatırımlarının yanı sıra tahsis taleplerinin yoğunluğu nedeniyle ilave OSB alanı planlaması da yapılmaktadır.

“Tarımsal üretimde merkezi konumdayız”

Diyarbakır sahip olduğu sulanabilir arazi ile de tarımsal üretimde bir merkez konumunda. Bitkisel üretim geliri açısından Türkiye’de 81 il içinde 14. sırada, hayvansal üretim geliri açısından dördüncü sırada yer alıyor. Tarımsal arazilerin sulanması için yapılacak kamu yatırımları ile gıda üretiminde ve sanayiye girdi sağlayacak endüstri bitkileri üretiminde ciddi bir artış bekleniyor. İlde ihracat potansiyeline sahip ürünlerin başında taş ve toprağa dayalı ürünlerin yanında tarımsal ürünler geliyor.

Kentte yeme içme ve konaklama hizmetleri yükselen ve uzmanlaşan sektörler arasında yer alıyor. İlin sahip olduğu kültürel miras değerleri, somut ve soyut kültür varlıkları, yöresel ürünler, gastronomi potansiyeli, kültür, sanat ve edebiyat alanında geçmişten bugüne devam eden kültürel çeşitliliği ve inanç değerleri turizm sektörü için önemli girdiler sunuyor. Yerelde Odamızın ve işbirliği sağladığımız kurumların da temel önceliği kentin turizmden aldığı gelirin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmaktır.

Kentin sahip olduğu genç nüfus potansiyeli hizmetler sektörü başta olmak üzere farklı sektörler için önemli bir yatırım avantajı konumunda. Eğitim, sağlık sektörlerinde sahip olduğu özel sektör yatırımları ile de bölgesel açıdan bir merkez konumunu sürdürüyor.

Kent merkezli müteahhitlik firmaları Türkiye genelinde ve yurt dışında müteahhitlik hizmetleri sunuyor. Bu şekilde sektörle bağlantılı pek çok üretim ve hizmet

> *“Diyarbakır yaşam kalitesi ile öne çıkan kentlerden biri. Ticaret ile uğraşanlar için önemli fırsatlar sunuyor.”*

> *Gençlerin iş fikirlerini destekleyeceğimiz girişimci destek merkezimiz faaliyete başlayacak.*

alanında ticari hareketliliğin gelişmesine önemli katkılar yapıyorlar.

Kentin öncelikli sorunlarını öğrenebilir miyiz?

Kentin en temel sorunu hedef pazarlarında ve Türkiye genelinde kente dair mevcut algı ve kent imajıdır. Bölgede ve ilde yaşanan sorunların medya aracılığı ile aktarım şekli ve dili, ekonomik alanı da daraltıyor ve işletmelerin ürün ve hizmet sunumunda da bu algı ve imajın etkisi yoğun olarak görülüyor. Bu durum kentin sahip olduğu önemli yatırım avantajlarına rağmen dışarıdan yatırım almasını ve yereldeki işletmelerin de yatırıma yönelmesini olumsuz etkiliyor. Bizler Oda olarak bu dönemde yerel işletmelerimiz ile güç birliğini geliştirerek ortak yatırımlara yönelmiş durumdayız. Bu yatırımlardan biri, Eylül ayında açılışı yapılan Odamızın ve dört mermer fabrikamızın ortak olduğu atıl bir mermer tesisinin yeniden faaliyete alındığı yatırım oldu.

"Yatırımlar için finansal erişimde sorunlar yaşanıyor"

Diyarbakır ve 6. Bölge illeri olarak tanımladığımız iller, Türkiye'nin diğer bölgeleri ile gelişmişlik farklarına sahip. Ancak uygulanan bölgesel kalkınma politika ve programları ile sorunun çözülemediği iller, gelişmiş bölgelere göre daha küçük ölçekli olan ve bölge insanı tarafından geliştirilen yatırımlarda ciddi anlamda finansa erişimde sorunlar yaşıyor. İşletmeler ağırlıklı olarak girişimcilerin öz sermayesi ile kuruluyor ve yatırımın geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan finansa erişimde zorluklar yaşanıyor. Bu sorun bölgesel düzeyde uzun yıllardır yaşanan temel sorunlardan biri.

Odanızın Diyarbakır'ın Marka Kent olması için yaptığı çalışmaları anlatır mısınız?

Marka Kent, Diyarbakır TSO olarak üzerinde çalıştığımız temel konulardan biri. Yani "Diyarbakır ilinin marka değerine sahip değerleri nelerdir, bu değerleri nasıl sürdürebiliriz ve Diyarbakır'ı bu değerler ile nasıl tanıtabiliriz?" temel gündemlerimizden biri.

Öncelikle Diyarbakır sahip olduğu soyut ve somut kültürel miras ve yerel kültürel zenginliği, çeşitliliği ile farklılaşan bir kent. Bu kültürel çeşitliliğin korunması, sürdürülmesi ve ekonomiye kazandırılması temel çalışma alanlarımızdan biri. Bunun için Gastro İnovasyon Merkezi, Keçi Burcu Kültür Sanat Merkezi, kültür endüstrileri alanında genç girişimlerin desteklenmesi için projeler geliştirdik ve aldığımız destekler ile yatırımlar yaptık.

Diyarbakır yaşam kalitesi ile de öne çıkan kentlerden biri. Her kesimin konut, eği-

> *Tekstil ihtisas organize sanayi bölgesi 10 bin kişiye istihdam yaratacak şekilde kuruldu.*

tim, sağlık gibi temel hizmetlere kolaylıkla erişebildiği, sosyal ve kültürel yaşam alanları gelişkin, yeme içme, kültür sanat, alışveriş ve eğlence alanları ile oldukça hareketli bir kent. Bu özelliği dışarıdan yatırımcılar, ticaret ile uğraşanlar için önemli fırsatlar sunuyor, turizmde de yerli ve yabancı farklı kesimlere hitap edebiliyor.

"Bakanlığımızın da desteği ile Sanayi Mektebi'ni kurduk"

Diyarbakır'ın genç nüfusu önemli yatırım avantajlarından biri. Ancak gençlerin niteliklerinin geliştirilmesi ve beşeri sermayenin güçlendirilmesi Türkiye'de olduğu gibi ilimizde de temel sorunlardan biri. Bu alanda önemli çalışmalar yürütüyoruz. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın desteği ile Sanayi Mektebi'ni kurduk ve hizmet vermeye başladık. 2021 yılında gençlerin iş fikirlerini destekleyeceğimiz girişimci destek merkezimiz de faaliyetlerine başlayacak. Bu iki merkez ile Diyarbakır'ın beşeri sermayesi güçlü, geleceğin yetkinliklerine sahip genç nüfusun yoğunlaştığı bir kente dönüşmesini hedefliyoruz.

Ekonomik açıdan baktığımızda özellikle son yıllarda yerel kurumlar işbirliğinde geliştirdiğimiz OSB yatırımları, tekstil OSB, lojistik merkez kuruluşu gibi yatırım projeleri ve yatırımcıların her türlü bilgiye ve desteğe hızlıca ulaşabileceği yerel kurumlar ile ortak destek alanları ile kolay iş yapılabilir bir kent konumunda. Kente gelen her yatırımcı kolaylıkla bizden ve işbirliği sağladığımız kurumlardan destek alabiliyor ve yatırım süresince ve sonrasında bu destek devam ediyor. Bunun için DTSO bünyesinde ilgili birimlerimizi etkin olarak çalıştırıyor ve online hizmetler veriyoruz.

Covid-19'a yönelik hangi önlemleri aldınız?

Öncelikle üyelerimize sunduğumuz temel hizmetleri online ortama taşıdık. Online hizmetleri geliştirdik ve temel hizmetler alanında sorun yaşayan her bir üyemiz ile iletişim kurarak birebir hizmet verdik. İşletmelerimiz bu dönemde finansal açıdan önemli sorunlar yaşadılar. Sektörel olarak oluşturduğumuz gruplar ve saha analizleri ile işletmelerimizden geri bildirimler aldık ve finans kuruluşları ile bu dönemde yoğun görüşmeler yaptık. Yerel ve ulusal düzeyde güçlü lobi faaliyetlerimiz oldu.

Bu dönemde TOBB'un da desteği ile 45 milyon TL öz kaynak oluşturarak 725 firmamızın Nefes Kredisi kullanmasını sağladık. Kamu bankaları tarafından sağlanan KGF destekli "İşe Devam Desteği" ve "Küçük İşletme Can Suyu Kredisi"ne işletmelerimizin başvurularını takip ettik ve 2 bin 634 üyemizin bu desteklere ulaşmasını sağladık. Kısa çalışma ödeneği, SGK ve vergi erteleme gibi destekleri her bir işletmemiz ile iletişim kurarak aktardık ve her bir üyemizin karşılaştığı sorunlar ile ilgili yerel ve ulusal düzeyde kurumlar ile görüşmeler yaptık.

Pandemi döneminde ayrıca yerel sivil toplum kuruluşlarımızın katılımı ile işletmelerimiz bünyesinde alınan önlemleri yerinde inceledik, yerel halkta farkındalığı geliştirmek amacıyla ortak kampanyalar yürüttük.

"TARIM VE TARIMA DAYALI SANAYİ DESTEKLENMELİ"

TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve Diyarbakır Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Engin Yeşil "İlimizin sahip olduğu potansiyeller yeterince değerlendirilemiyor. Tüm meraların hayvancılığa açılması ve tarım arazilerinin su ile buluşması mevcut varlığı katlayacak, verim ve kaliteyi artıracaktır" dedi.

TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve Diyarbakır Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Engin Yeşil, Diyarbakır'a özgü veya Diyarbakır'a mal olmuş ürünlerin tescillenmesi ve markalaşması için çalışmalar yürüttüklerini ifade etti. TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve Diyarbakır Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Engin Yeşil, sorularımızı şöyle yanıtladı:

Diyarbakır'ın tarım ve hayvancılık potansiyelini değerlendirebilir misiniz?

Diyarbakır ilimizde son beş yıllık ekiliş, üretim ortalamaları 340 bin hektarlık alandan dekara 330 kg verim ile 1.1milyon ton buğday, 46 bin hektarlık alandan dekara 330 kg verim ile 150 bin ton arpa, 25 bin hektarlık alandan dekara 1.200 ile 1.400 kg verim ile 280 bin ton mısır, 10 bin hektarlık alandan dekara 180 kg verim ile 17 bin ton nohut ve 60 bin hektarlık alandan dekara 190 kg verim ile 120 bin ton Kırmızı mercimek üretimi gerçekleşmiştir. Türkiye sıralamasında (TMO) Diyarbakır ilimiz mercimekte 1., durum buğdayında 2., diğer buğdaylarda ise 2. ile 4. sıra arasında değişmektedir, kütlü pamukta 3, dane mısırda ise 9. sırada yer almaktadır.

İlimizin hayvan varlığı bakımında Türkiye'deki sıralaması ise sığır ilk 3, ve manda 2. sırada yer almaktadır. İpekböceği (yaş koza üretimi) 1. sırada, koyun 4. ve keçi 7. sıradadır.

Ancak ilimizin sahip olduğu potansiyeller yeterince değerlendirilememektedir. Tüm meraların hayvancılığa açılması ve tarım arazilerinin su ile buluşması mevcut varlığı katlayacak, verim ve kaliteyi artıracaktır.

Diyarbakır'ın 'Marka Kent' olması için Borsanız hangi çalışmaları yürütüyor?

İlimizin tarım potansiyelini değerlendirmek verim ve kaliteyi artırmak için tohum çimlendirme ve analiz laboratuarı ve her türlü kalite parametresini belirleyecek laboratuar hizmetleri vermektedir.

Diyarbakır'a özgü veya Diyarbakır'a mal olmuş ürünlerin tescillenmesi ve markalaşması için çalışmalar yürütmektedir.

Özelikle tarımsal ürünlerin sağlıklı depolanması, ulusal ve uluslararası pazarlara ulaşmasını sağlayacak lisanlı depo ve tarımsal ürünlerin elektronik ortamda satışı (TURİB ELÜS) konusunda faaliyet yürütmektedir.

Marka Kent olma yolunda Diyarbakır'ın önceliği ne olmalı?

1. Tarım ve tarıma dayalı sanayi desteklenmeli.
2. Tarladan giyime tekstil üretimi ve sanayi desteklenmeli.
3. Mermer ve madencilik ürünleri katma değer yaratacak şekilde işlenmeli.
4. Tarih ve kültür varlıklarının tanıtımı yapılmalı ve turizmin geliştirilmesi desteklenmelidir.
5. Her türlü lojistiğin sağlanması için alt yapı hazırlanmalı, lojistik köy tamamlanarak faaliyete geçirilmelidir.
6. Özelikle sulama kanallarının bir an önce tamamlanarak tarım arazileri sulamaya açılmalıdır.

Covid-19'a yönelik aldığınız önlem ve yaptığınız çalışmaları anlatır mısınız?

1. Bilgilendirme için afiş, pano ve ayaklı dezenfektanlar hazırlandı ve üyelerimizin iş yerlerine teslim edildi.
2. Konu hakkında basın yayın ve kurumumuza ait web sitelerinde bilgilendirme yapıldı.
3. Çalışanlarımızın sağlığı için esnek çalışma sistemi uygulanmakta, yeterli miktarda koruyucu maske ve dezenfektan bulundurulmakta ve kullandırılmaktadır. Borsamıza gelen herkesin maske takması sağlanmakta, HES kodu incelemesi ve anlık ateş ölçümleri yapılmaktadır.